

7 - 1962

XIII.

V E S T N I K

NOTICIERO

VESTNIK je glasilo slovenskih protikomunističnih borcev. ● Izdaja ga konzorcij. ● Predsednik Edi Škulj, upravnik Janez Kralj, urednik Pavle Rant, korektor in tehnični urednik Dušan Dimnik
Ovitek opremil France Pernišek ml.

—::—

Uredništvo in uprava: Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires, Argentina. ● Naročnina: Južna Amerika 150.— pesov odn. enakovrednost v dolarju, USA in Kanada — 2,50 dolarja letno, Anglija in Avstralija — 1 funt šterling, evropske države — 1,50 dolarja.

—::—

Editor responsable: Eduardo Škulj, redactor Pablo Rant. ● Imprenta: Talleres Gráficos Vilko S. R. L., Estados Unidos 425, T. E. 33.7213, Bs. As., Argentina

—::—

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 700.070.

—::—

„Vestnik“ es el Informativo de los Excombatientes anticomunistas eslovenos
„Vestnik“ is the voice of Slovenian anticommunist veterans.

—::—

Vsebina: Komunistična amnestija (F. G., USA) — Grmade v Gorjancih (France Grum-Ivan Korošec) — Koroške še 1961 (Jelar Sedola) — Dopnilo ob članku „Ob hrvaški zgodovini“ (Janez Grum, USA) — Priča (dr. Stanko Kociper, Argentina) — Kraljeva dediščina — Tako smo bili nekoč (Ivan Korošec) — Vule Rupnik — petdesetletnik (Jože Jenko, Argentina) — Borci pišejo (n. n., Evropa; Radivoj Rigler, Argentina; E. R., Gradec, Avstrija) — Društvene novice — Novice o Slovencih (Tone Šušteršič)

UREDNIKOV BUNKER

Zaradi pomanjkanja prostora bo nadaljevanje dr. Bajlečevega prikaza o dogodkih ob 3. maju v naslednji številki.

Upravnik Vestnika mi ne bo zameril, ako dodam, da bi Vestnik redno lahko imel 32 strani in tudi 48 strani, ko bi bilo 1.) več rednih plačevalcev naročnine in 2.) več darovalcev za Tiskovni sklad.

Naj dodam še tole: ne pošiljajte denarja po pošti, ampak samo žeke odn. nakaznice. Vse pa na naslov upravnika: Janez (ali Juan) Kralj, Ramón Falcón 4158, Suc. 7, Buenos Aires.

KOMU. STALINSKA AMNESTIJA

Pred kratkim objavljena komunistična amnestija je brez dvoma jasen dokaz, da mislijo rdeči bratci uporabiti vsako možno propagandno nit, s katero bi mogli še dalje zavajati naivni demokratični svet. Je obenem tudi dokaz, da komunisti delajo, delajo z vso paro za svoje komunistične cilje. Komunisti vedo dobro, da njihova amnestija ne more premotiti onih, ki so komunizem občutili na lastni koži. Vedo pa dobro, da je ta poteza tista, ki bo blagohotno vplivala na naivne nevedneže in nepoznavalce komunizma v praksi.

Komaj dva dni po izglasovanju zakona o amnestiji je svobodno časopisje prineslo članke in komentarje o njej. New York Times je takoj po objavi zakona na prvi strani prinesel obširen članek o tej „novi komunistični justici“. Kaj so pravzaprav hoteli titovci doseči, ni težko uganiti. Številna emigracija je bila komunistom vedno trn v peti in mnogokrat so jim svobodni diplomati vrgli to pod nos. Torej že samo dejstvo, da je na tisoče ljudi raje šlo v svet, kakor pa uživalo „rdečo svobodo“, je za komunističen režim skrajno slabo spričevalo. Če pa je ta emigracija poleg tega še aktivna v borbi proti komunizmu, je toliko več razlogov, da je treba storiti vse, da se glas take emigracije ugлуši. Le ako uspejo ugлуšiti emigracijo, bodo komunisti tudi za vedno lahko zakrili svoj pravi obraz, oškropljen s krvjo tisočev in tisočev nedolžnih žrtev.

Morda bo ta nova propagandna poteza jugoslovanskih komunističnih krvnikov uspela še globlje zamegliti nekaterim ljudem že itak zmešane poglede na titoizem. Toda čisto gotovo ne bo spremenila našega stališča. Mi smo titoizem preživeli, ga videli prav od blizu in imeli nešteto krat priliko videti in občutiti komunistične obljube in njihovo pravico. Dejanja so jasno pokazala, da je vsak kompromis s komunizmom enak samomoru in prav nič drugega. Tisti, ki tega niso spoznali pred leti in ne spoznajo sedaj, imajo priliko doživljati razočaranja in obžalovanja.

Titova „amnestija“ za nas ni nova fraza ne nova farsa. O taki amnestiji smo čuli že spomladi leta 1942, torej pred 20 leti, ko so zločinske tolpe partizanskih terorističnih trojk uničevale nedolžna življenja širom naše domovine. Morilci so takrat nudili amnestijo onim, katere so radi njihovega narodnozavednega prepričanja hoteli likvidirati. Prvi amnestiji so sledile neštete druge. Take amnestije so komunisti razpisali v Užicah, Bihaču, Ostrogu, Grčaricah, Turjaku, Suhorju itd. itd. Izvedba in rezultat vseh amnestij pa je bila vedno ista in to je, ujetnike, ki so se predali na komunistične obljube o amnestiji, so brez pravnega postopka poklali kot živino in jih zmetali v kraške jame. Kjer in kadar je bilo potrebno, so uprizorili tragiko-medične procese, kot onega leta 1943 v Kočevju, da so tako svet prevarali in se pred svetom legitimirali kot pravični sodniki. Bratje!

Ne smemo iti mirno mimo tega, ne smemo pozabiti, da so zaradi Titovih komunističnih amnestij tisoči omahnili v masovna grobišča širom naše domovine. Tak, kot je bil postopek v Sloveniji, je bil tudi na Hrvaškem, v Srbiji, Bosni in Črni gori. Komunistična amnestija je bila povsod enaka in vedno enaka.

Protikomunistični borci ne rabimo in se ne oziramo na komunistične amnestije. Mi smo se borili, borili za resnično svobodo našega naroda, svobodo, ki bo prosta vse tuje navlake, naj si bo nacistične ali boljševiške. To pravico smo imeli in jo imamo po vseh božjih in naravnih zakonih in je nam ni treba prositi od komunistov. Stotisoči poklanih, tisoči v koncentracijskih taboriščih in ječah in tisoči v emigraciji so dovolj jasen dokaz, da jugoslovanski narodi niso hoteli in ne bodo hoteli sprejeti komunističnega suženjstva, ki človeku odvzema vse tiste ideale, ki so bistvo vsakega svobodnega človeka. Borba proti suženjstvu se je v zgodovini vedno bila in se bo tudi v bodočnosti, pa če je komunistom to prav ali ne.

Dvajset let komunistične sužnosti je obubožalo jugoslovanske narode. Komunistična „svoboda“ je tako visoko cenjena, da vsak mesec pobegne lepo število ljudi iz tega Titovega raja in se pridružuje onim, ki so raje zapustili rodno grudo, kakor pa ostali sužnji komunističnih vladodržcev. Rad bi videl in vedel za ljudi, ki bi pri zdravi pameti sploh mogli za trenutek pomisliti na možnost povratka k onim, ki so pomorili cvet naših narodov, k onim, ki so nas včeraj še klicali zločince, danes pa nas preko svojih propagandistov in skritih agentov vabijo v svojo sredo.

Slovenski protikomunistični borci ne iščemo nobene miloščine in nobenega odpuščanja od komunistov, zahtevamo pa in bomo vedno zahtevali, da komunistični vodniki, od Tita, Rankovića, Kardelja pa' do zadnjega njihovega terorista, pridejo pred sodišče in dajo odgovor za svoje zločine proti našim narodom. Zahtevamo pravico in zadoščenje za desetisoče naših pobitih soborcev, zahtevamo kazen za uničeno in oropano narodno in privatno imovino in končno zadoščenje za dvajsetletno suženjstvo naših narodov.

Komunistični tirani, razpišite svobodne volitve pod kontrolo svobodnih opazovalcev, stavite se na razpolago pravični sodbi za zločine, storjene med vojno in po „osvoboditvi“, potem in le potem se bomo lahko razgovarjali o nadaljnji usodi emigracije.

Protikomunistični borci bomo storili vse, da vaša „amnestija“ ne bo služila vaši propagandi, pač pa služila temu, da vas svet pozna in spozna v vseh vaših grozodejstvih. Prikazali bomo, da so vaše obljube le prazne komunistične fraze, opozorili bomo svet na vaše pretekle obljube. Vaših nakan in vašega varanja mora biti konec.

To je naš odgovor, „tovariš“ Ranković, to je naš odgovor, tovariš Regent in Izseljeniška matica. „Zločinci ne morejo nuditi amnestije prav nobenemu, še najmanj pa nam protikomunističnim borcem.“

FG — USA

GRMADE V GORJANCIH

Pričetki narodove borbe za samoohranitev

(Nadaljevanje)

Novak peroča (Knjiga o Draži, stran 319 in 320), da je bil on po Avšičevi izdaji imenovan za zastopnika poveljnika Slovenije, dokler se ne najde primerni višji oficir. Med drugim pravi, da se mu je pridružila Sokolska legija in Pobratim. Pritožuje pa se na Slovensko legijo, ki bi po njegovem mnenju (najmočnejša organizacija ca. 10.000 mož), mogla znatno pomagati k razvoju organizacije. Toži, da je Slovenska legija bila preveč pod kontrolo stranke, kar je rodilo stalne nesporazume in končno razkol med njim in legijo. Dalje izjavlja, da je bil razlog za nesoglasje v gledanju na končni cilj (Jugoslavija, oziroma samostojna Slovenija) in v taktiki borbe s sovražnikom. Naj bo že kakorkoli, ta trenja gotovo niso bila v okrepitev borbe demokratskih sil, vendar pa je dejstvo, da je bila težnja vseh formacij za čim tesnejše sodelovanje v borbi za resnično narodovo osvobodjenje.

Komunistično odklonilno stališče je večalo razkol in prepad, ki ga ni bilo mogoče premostiti. Vedno vidnejše je plamtela borba zato, kdo bo kontroliral vojaške formacije, ali somišljeniki Mihajlovičevega pokreta ali OF, za katero je trdno stala komunistična partija. Ta borba je kmalu postala ostra. Ker so komunisti uvideli, da z vabo in propagando (če tudi pobarvano z vsemi strankami) ne bodo dosegli cilja, so se poslužili vseh sredstev; od ovadustva in odkritega sodelovanja z okupatorjem pa do nasilja in umorov. Tako je še istega leta, decembra padla prva žrtev komunističnih streliv — Fanuš Emer. Smrt nacionalnega borca Emra je mnogim odprla oči, da so spoznali pravi namen borbe in vodstva OF.

Emer je bil energičen borec, bil pa je tudi morda preveč zaupljiv v svojo lastno razsodnost. Njegova ambiciozna aktivnost ga je vse preveč izpostavljala in privedla v navzkrižje celo v protikomunističnih grupah. Njegov napor, da se čimpreje osnuje ilegalna borbena enota, je spričo razvoja OF vsekakor bil pravilen in potreben, način, ki ga je pri tem delu uporabljal, pa mu je velikokrat škodoval in s tem morda celo oviral hitrejši razvoj ilegalne organizacije na terenu. Nepredvidnost in zaupljivost ga je privedla direktno v komunistično past. Glavni teroristični trojki VOS-a sta ga dne 4. decembra ubili pred šišensko cerkvijo pri belem dnevu. Po tragični smrti prvega organizatorja ilegale je to delo prevzel poročnik Milan Kranjc, mlad sposoben oficir, znatno zmernejši in treznejši od Emra in mnogo previdnejši kot prvi. O njem in njegovem delu bomo več brali v naslednjih poglavjih.

Priprave za odhod v ilegalo

Marca meseca 1942 so se politične stranke povezale v Slovensko zavezo, ki naj bi bil najvišji slovenski politični forum. Tudi komunisti so bili pozvani v sodelovanje pri SZ, pa so ga odklonili in začeli z najostrejšo borbo proti SZ. Bojni program SZ je bil: Edina zakonita oborožena sila je JVO pod vodstvom generala Mihajloviča in od njega odrejenih krajevnih poveljnikov. (Poziv za pridruženje Mihajloviču je bil javljen v slovenski oddaji iz Londona, op. avt.)

Ker so Italijani, na partizanske ovadbe, marca 1942 aretirali večino aktivnih oficirjev in podoficirjev, je Novak sestavil svoj štab iz civilistov, pripadnikov legij. V tem štabu so bili: France Glavač, dr. Albin Šmajd, Franc Malovrh, Tone Duhovnik, Anton Krošelj, Alfred Kralj, dr. Janež. Malovrh je sledil Igotu Peršuhu, katerega so komunisti ubili maja 1942. Glavač pa je v štabu nasledil ubitega Emra. Organizacijsko trojko gl. štaba so tvorili: dr. Šmajd, predstavnik SL, Rudolf Žitnik, predstavnik Sokolske legije in prof. Tone Krošelj, predstavnik Pobratima. Z nastopajočo pomladjo je Novak predlagal, da se formira bojni odred, v katerega naj bi stopili sami prostovoljci; ljudje, ki so preganjani tako po okupatorju kakor po partizanih. Tak odred naj bi bil baza za nadaljnjo mobilizacijo kadrov. Novakov predlog je bil na seji SZ sicer sprejet, toda, kot poroča Novak (Knjiga o Draži, stran 321), že naslednji dan je politični odsek SZ svetoval, da se bojnih formacij še ne pošilja na teren, ker bi tak pokret povzročil prevelike okupatorske represalije in povzročil komunistično maščevanje.

Situacija na deželi pa je postajala nevzdržna. Okupator je pritiskal vedno huje, zlasti še, ker so se v gozdovih začele pojavljati manjše komunistične grupe, ki so izzivale okupatorja, da se je znašal nad nedolžnim prebivalstvom. S takimi akcijami so komunisti prisilili fante, da so bežali v hribe, kjer so jih partizani mobilizirali. Tako so komunisti prišli do skritega orožja in krepili svoje enote. Poveljstvo Slovenije in Glavačeva skupina, ki je z Novakom tedaj tesno sodelovala, so pošiljali svoje organizatorje po deželi, da pripravijo pot za nastop ilegale. (Februarja in marca 1942 sem sam bil na takih organizacijskih potih po nalogu poveljstva Slovenije. Bil sem v Grosupljem, Dobrem polju, Velikih Laščah, Ribnici, Kočevski reki, Novem mestu, Metliki in na Radovičih. Na teh potovanjih se je pokazalo, kako zbegani so bili ljudje in zastopniki bojnih organizacij. Dobro se spominjam, kako mi je v enem teh krajev zaupnik rekel: „Vidim, da imaš vsa potrebna pooblastila in vem kdo si, toda mi moramo biti skrajno previdni in nezaupljivi, kajti pred teboj so bili tu že drugi organizatorji, ki so trdili, da so edini pravi zastopniki Mihajlovičevega pokreta. Komu naj torej verjamemo in zaupamo? Op. Franceta Gruma). Narod je bil nezaupljiv. Previdnost pred okupatorjem, še hujše pa strah pred komunističnimi nasilstvi, sta ljudi okamenela, da niso govorili ne odgovarjali, kar so videli in vedeli. Čisto jasno je bilo, da je šla organi-

zacija protikomunističnega tabora po več kanalih, kar je nezaupanje ljudi še povečalo. Zaradi počasnega in neenotnega nastopa so pa le komunisti imeli korist, ker so se razvijali skoraj popolnoma nemoteno. Nikogar ni bilo v gozdovih, ki bi njihov razvoj tedaj oviral in zavrl.

Novak je kljub nasvetu, da je treba z ilegalo počakati, šel z organizacijo dalje. S pomočjo zastopnikov na terenu in oficirjev (rezervnih), ki so bili poslani v posamezne kraje, je skušal formirati zbiralna taborišča. Taka taborišča so bila določena v: Beli Krajini blizu Metlike, blizu Novega mesta, pri Žužemberku, pri Primskovem in v Suhi krajini pri Dobrem polju. Kasneje tudi na Notranjskem.

Prve dni aprila je Novak poslal iz Ljubljane na teren Milana Kranjca in še tri borce. Njihov cilj je bil organizacija taborišča v novomeškem okraju. Prva skupina bi morala biti formirana v bližini Mirne peči v vasi Hrastje. Sporočeno je bilo, da pride 10 fantov na zborna mesto, toda prišel ni nobeden. Svojci prostovoljcev so nas obvestili, da so se fantje morali umakniti, ker so partizanski terenci stikali za njimi. Ker ni bilo moštva, je bil postavljen stik z lokalnimi zaupniki, da bi oni preskrbeli potrebno opremo in zbrali borce. Zaupniki in predstavniki so bili proti nastopu, ker so se bali represalij. Zaradi neuspeha v Mirni peči je četvorica odšla dalje proti Novemu mestu in Šmihelu, kjer naj bi se odredu pridružilo 15 borcev s popolno bojno opremo, strojnico, mulo in gorsko kuhinjo. Tudi tu fantje niso prišli na zborna mesto. Razočarani poročnik Kranjc je svoje spremljevalce poslal nazaj v Ljubljano in tudi sam se je vrnil. Kaj pa se je zgodilo s prostovoljci, ki so se imeli pridružiti Kranjcu v tem okraju, homo slišali kasneje.

İlegala se končno formira

Po neuspehu pri Novem mestu je zastopnik poveljnika Slovenije — Novak pritiskal na legije, da mu dajo moštvo za formacijo odreda, ki ga mora po nalogu Mihajlovića takoj postaviti na teren. Kranjc, ki je odred sestavljal, je medtem deloval na Bokalcu, odkoder je pošiljal kurirje v kraje, ki bi ali dali orožje ali moštvo. Sklenjeno je bilo, da se odred formira v sami ljubljanski okolici in od tu krene v zbiralni tabor „Soča“ v Suhi krajini.

V tistih dneh je bila Ljubljana obdana z bodečo žico in prehod preko blokov je bil možen le s posebnim dovoljenjem, vezanim na italijanske osebne izkaznice. Oni, ki so bili iz mesta odrejeni za pohod, takega dovoljenja niso imeli. Potrebno je bilo iskati izkaznice onih, ki so taka dovoljenja posedovali. Ponarejene so bile uradne štempiljke in menjane slike v osebnih izkaznicah. Delo ni bilo lahko. Ljudje so neradi posojali osebne izkaznice, ker je pač zadeva bila zelo nevarna, kajti vsak je mogel biti vsak čas legitimiran po okupatorju; mnogi pa niso niti točno vedeli, zakaj gre in jim je bilo svetovano, da ne posojajo legitimacij.

Še težje pa je bilo z orožjem. V ljubljanski okolici ga je bilo sicer skritega dovolj, ker so nekatere bivše edinice jug. vojske prav tu odvrgle orožje, toda nihče ga ni hotel dati iz rok. Vsak se je izgovarjal, da ga bo še sam rabil... Kako se je prvi ilegalni oddelek končno oborožil, bo opisano v posebnem poglavju.

Na tem mestu se zdi nujno poudariti, da je kaplan Glavač veliko delal in pripomogel, da je prvi odred odšel na teren. On je preskrbel ponarejanje dokumentov, on odredil, kam naj ljudje gredo in kje lahko prenočijo. Pri tem se je dostikrat zgodilo, da se ni predhodno posvetoval z lokalnimi zaupniki in ljudi poslal v gotove kraje brez predhodnega obvestila, kar je nekatere zaupnike spravilo v nejevoljo. Toda Glavač je tako delal v najboljši volji in prepričanju, da bodo ljudje in njegovi poznanci razumeli, da je pri takih akcijah včasih nemogoče predhodno obveščati in da je stvar dovolj važna, da se take malenkosti prezro. Kasneje je prišel navzkriž tudi s poveljstvom Slovenije in to tako daleč, da je privedlo celo do medsebojnih obračunavanj, kar je imelo težke posledice in zaradi česar je bil Glavač izključen iz Novakovega štaba (novembra 1942).

Prvi borci so odšli iz Ljubljane v nedeljo, 10. maja. Nekateri so prenočili v kaplaniji v Polju, drugi so bili opremljeni direktno v Dobrunje in Bizovik. Ves teden po 10. maju so bile skrbne priprave za odhod. Kurirji so se neprestano menjavali iz Ljubljane v Dobrunje in nazaj. Proti koncu tedna še vedno ni bilo potrebnega orožja in številčno stanje še vedno pod 10 mož. Zaradi tega je poveljujoči Kranjc Novaku poslal obvestilo, da se spričo te borne situacije ne upa več zadrževati v zbirališču, katerega je pripravil pri Sv. Urhu ter, da se bo vrnil v Ljubljano. Sporočil je tudi, da je takojšen prihod vseh prostovoljcev nujen in da je odhod odreda potreben čim prej, ker so komunistični terenci začeli oprezovati četniško zbirališče. Dobil je iz Ljubljane zagotovilo, da orožje in moštvo, kar ga je še bilo, pride takoj, obenem pa ukaz, da se iz terena ne sme več vrniti.

Končno je 17. maja prišla zadnja skupinica iz Ljubljane in tudi manjša količina orožja in suhe hrane je bila dostavljena odredu. Kranjc je odredil, da se naslednjo noč odred pomakne iz zbiralnega taborišča v taborišče Soča v Suhi krajini. Iz Ljubljane je bilo vsega 11 borcev. 4 borci so se odredu pridružili iz Dobrunj, Bizovika in Hrušice, dva pa iz Polja. V odredu so bili: Štirje oficirji, dva podoficirja, enajst borcev. Imena borcev so: Milan Kranjc, Dobrivoje Vasiljevič, Drago Tomažič, Jelo Capuder, Lojze Dežman, Franc Grum, Joško Jakoš, Štefan Kodelič, Ivan Korošec, France Kremžar, Marjan Lavrič, Dušan Memetovič, Franc Mihelič, Franc Nedog, Jaroslav Novak, Polde Selan. Z odredom je do taborišča Soča šel tudi stotnik Josip Lesjak — Lampe. Z zadnjimi borci sta prišla iz Ljubljane tudi major Novak in stotnik Janko Debeljak. Tem borecm je pred odhodom Novak nekako takole dejal: „Stopate na težko in odločilno pot borbe za svobodo naše domovine. Kjerkoli boste hodili in kadarkoli boste v stiskah, spomnite

se, da niste sami, spomnite se, da se z vami ramo ob rami bori srbski narod pod poveljstvom hrabrega poveljnika JV, Draže Mihajlovića. V Vas so uprte oči slovenskega naroda, ki ste mu v teh težkih dneh postali edina nada in porok svobođe. Vaša pot bo težka že zaradi partizanskih enot, ki so v gozdu. Izmikajte se direktnim napadom nanje, če pa boste napadeni, sprejmite borbo.“ Za njim je spregovoril Janko Debeltjak in obljubil, da bo odred zasledoval, mu dobavljal sredstva in vanj pošiljal nove prostovoljce. Potem je povzel besedo stotnik Lampe. V kratkih udarnih besedah je prikazal obup trpeče domovine in žarek upanja, ki ji sije iz te prve bojne grupe. Navdušil je fante, da so jim zagorele oči in so se tesneje oklenili puškinih kopit.

Ta mala grupa, sestavljena iz vrst vseh narodnih organizacij, je bila pripravljena za odhod. Čeprav je vseh bilo le 17, vendar so v njej bile zastopane vse nacionalne grupe, po enem, dveh ali več članih. Zato je nespametno trditi, da bi ta prva ilegala bila plod te ali ene skupine ali stranke.

Bo še.

Jelar Sedola

K O R O Š K A Š E 1 9 6 1

Tod bo še jekala
uporna puška,
še rikal minometov
bo odamelj,
sikaje strojnic
pikali ohlipi.

Še ni pravica v Korotani znana.
Še steklo ženejo tevtonsko steko.
Še grustijo otrokom mater mleko.
Še Gospe Svete slava je zaničevana.

Gornjo pesem je poslal prijatelj Vestnika iz slovenske Koroške. Jo precej „militaristična“, obenem pa tudi izraz bojevitega razpoloženja naše krvi. — Za vse, ki so že slovensko pozabili, kratek slovarček: jekati = odmevati; rikati, tud; rukati = tuliti, rjoveti; minomet je bolj slovensko kot dolgi minometalec; odamelj = odmev; ohlip = sunek, tok vetra, ker rafal v izvirnem jeziku pomeni istotako sanek vetra, se more rabiti v slovenščini kot domača beseda za tuj rafal v vojaškem pomenu; steka je iz „Hej Slovani“ uporabljiva za besno zbiranje, steklo zbiranje; grustiti = storiti komu kakšno reč gnusno.

„OB HRVAŠKI ZGODOVINI“

K nemškemu čistilnemu pohodu po Dolenjskem v jeseni 1943 bodi dodano sledeče:

Ker sem poznal župnika Sladiča v Mokronogu, sem Patzeltu omenil, da bom skušal prenočiti v župnišču, če ni morda preveč razdejano. Res sem tam prenočeval. Moj namen je bil poleg obiska tudi ta, da bi nemški vojaki s čistko prizanesli župniku. Kljub temu, pa so zgodaj dopoldne vojaki prišli in župnika odpeljali z gore proti trgu. Tam je Patzelt dal postaviti vse moške z župnikom vred v dve vrsti. Prvo kar je Patzelt napravil, je bilo to, da je župnika poklical iz vrste in mu dejal: „Du, Pfaffé, du kennst gut diese Leute. Zeig' mir die Kommunisten!“ Župniku je Patzeltovo vprašanje zaplo sapo. Čez nekaj trenutkov je dejal, da ne pozna nobenega komunista med njimi. Patzelt ga je zato krepko nadrl vpričo vseh. Nato je podobno poklical še par drugih iz vrste. Po večih urah negotovega čakanja v vrsti je Patzelt s krepko pridigo nagnal vse prijete domov.

V št. Rupertu so bila na šolski tabli še vedno imena kandatov za v ljudski dbor. Med njimi je bilo ime Kostelec (brat pokojnega stiškega opata). Patzelt je bil odločen, da kandidate poplača s kroglo. Šel je po trgu, da jih najde. Treba je bilo veliko truda in precej prošnje, da je prizanesel Kostelcu in še enemu kandidatu, ki ju je našel doma.

Pri Sv. Križu pri Litiji sta omenjeni dve žrtvi bila učitelj Taufer in organist Ignacij Zavrl. Taufer je do začetka vojske učil v Dolah, po 1941 pa pri Sv. Križu. Zavrl je bil doma iz Dol, kot organist pa je živel pri Sv. Križu.

Više gori proti Ljubljani je v neki hribovski vasi Patzelt držal samokres nad glavo 75-letnega očanca, češ da mu mora pokazati skrito orožje. „Ich weisich es nich!“ je ta v smrtnem strahu ponavljal.

Na Polici je moral župnik pripraviti kosilo za Patzelta in več drugih vojakov. Vsaka tretja Patzeltova beseda je bila: „Du Pfaffe...“

Nedaleč od Police, v smeri proti Ljubljani, so bili bataljoni, katerim so bili dodeljeni domobranci, izmenjani. (Najbrž je bila izmenjana cela divizija, a ker ni bilo mogoče imeti pregleda, tega ne smem trditi z gotovostjo.) Nemci so tam postavili v akcijo bataljone neke druge divizije, ki je nadaljevala čistilni pohod proti Notranjski. Prejšnji bataljoni pa so šli po Dolenjski cesti nazaj do Temeniške doline, nato po levem bregu Save skoz Senožeče, Dol in čez št. Jakovski most v Ljubljano, kjer so se domobranci javili svojemu poveljstvu.

Sestava nemških bataljonov, pri katerih so bili domobranci: komandant in vsi oficirji ter skoro vsi naredniki so bili Nemci. Med naredniki

je bil tudi neki bivši ruski polkovnik, ki je bil prišel v nemško ujetništvo. Dejal je, da je sprejel to mesto pod pritiskom: ali na trdo prisilno delo ali pa v vojsko. Med nižjimi podoficirji in kaproli pa je bilo precej Turkomanov, ki so sicer imeli večino med vojaki.

K četniškemu pokolju na Foči bodi dodano tole: Kiszling trdi, da je bilo 5-6000 žrtev. Hrvat dr. Ivan Omrčanin pa navaja, da sta bila pri Foči dva četniška pokolja, pri katerih da je bilo 3000 žrtev. V svoji knjigi „Istina o Draži Mihajloviču“ (München-New York 1957) pravi Omrčanin na strani 157:

„U decembru 1941 i tokom januara 1942 četnici so poklali preko dvije hiljade muslimana, ljudi, žena i dece iz okoline Foče, Čajniča i Goražda. Klanja su vršili na mostovima na Drini, Foči i Goraždu.“

Na naslednji strani piše takole:

„Avgusta 1942 Mihajlovičevi četnici pod komandom Petra Bačovića pri likom zauzeća Foče zaklali su u Foči i u grupi sela koja se skupa nazivaju Bukovica oko 1000 lica muslimanske veroispovesti, medju kojima je bilo oko 300 žena, dece i staraca.“ Ker Omrčanin navaja polovico manjše število črtev in ker je njegova knjiga izšla leto kasneje kot Kiszlingova, zato je tole dopolnilo Fočar potrebno.

Partizanski napad na četniški odred na Samotorici ni bil v pozni jeseni, ampak v zgodnji jeseni 1944, v noči od sobote na nedeljo 23-24.

septembra. V tem napadu je bil ranjen narednik Ernest Hirschegger. V nedeljo so od raznih smeri domobranci šli za partizani. Na št. Joškem sektorju je bil v tistem podjetju bil ranjer podčnik Lojze Bastič, komandir domobranske čete Horjul-št. Jošt.

Nekdo je takole vprašal glede tistovskih zgodovinarjev, o katerih je govor nastr. 81: „Ali res lezejo ven iz tistih dveh bolezni, kot jih omenjaš?“ — Umetno vprašanje! Ob pregledovanju dr. Mikuževe knjige „Narodna osvobodilna borba v Sloveniji“ moram reči, da še ne lezejo iz teh bolezni. (Morda o tej knjigi kasneje kaj več.)

V sestavku so tri, štiri tiskovne napake, ki motijo. Takoj v drugem odstavku na str. 76 je treba brati „... sleherni nastavek angleško-ameriškega vdora (Ansatz)“, ne pa „nastanek“. Na naslednji strani v 2. odstavku naj bralec bere „državnost“, namesto „državotvornost“. Seveda „državnost“ v smislu hrvaškega državnega prava. Najbolj pa moti na str. 82 v predzadnjem odstavku izraz „zalotili“. Kiszling uporablja besedo „bagatellisierte“, torej: Ogri so pripisovali majhen pomen, ali kot ima Slovenski Pravopis „so malotili“. (Vidim, da ni pametno uporabljati manj znane ali nove besede.) Na isti strani je bralec najbrže sam odkril, da mora biti prvi in drugi odstavek zamenjana. Pri tem je treba črtati začetni stavek „V knjigi sta omenjana...“

Janez Grum — USA

P R I Č A

(Dokument k gradivu za raziskovanje in vrednotenje vzrokov naše tragedije)

Ruska publicistka Ariadna Deljanić (poročena s Srbom) ki je v času minule vojne aktivno sodelovala v ruskih nacionalnih edinicah v Jugoslaviji, je v Združenih državah izdala knjigo „Wolfsberg — 373“. (Etr. 409. Published by author. Printed by „Russian Life“ — 2458 Sutter Street, San Francisco, California, USA. — Brez letnice.)

Ceprav knjiga očitno hoče biti samo pričevanje o resničnih dogodkih, se zaradi izredno dograjenega in živahnega sloga ter zanimive zgradbe močno približuje napetemu romanu. Pisateljica namreč popisuje dogodke, ki jih je sama sodoživljala in katerih trpeči del so bili leta po vojni tisoči pripadnikov vseh mogočih narodov v zloglasnem angleškem koncentracijskem taborišču Wolfsberg na Koroškem. Ker so bili tam kajpak zastopani tudi Slovenci (med njimi predsednik 3. majskega Narodnega odbora dr. Joža Basaj in večina takšnih, ki so od Angležev vsekakor zatrdno pričakovali vse kaj drugega kot — Wolfsberg), bi bilo koristno, da bi jo prebrali tudi mnogi naši ljudje v svarilo za slučaj, če bi se še kedaj koga med nami mikalo meriti in ocenjevati narodove interese skozi rožčasto prizmo čustev in več ali manj prikritih osebnih ambicij namesto po hladnem razumu in treznem ocenjevanju danih možnosti. Pisana je v ruščini.

Toda knjiga je za nas zanimiva tudi in predvsem še zavoljo drugega razloga. Uvod je namreč napisal major Genady Grinjev iz bivšega ruskega bataljona „Varjag“, ki se je boril proti komunistom v Jugoslaviji in v zadnji fazi vojne prav v Sloveniji. Ker se ga kot tujca v deželi ni tikalo, je razumljivo, da ni mogel v vseh odtenkih poznati vseh naših razmer in njih usmerjalcev v zadnjih dneh aprila in prvih dneh maja 1945. Zato se na nekaterih mestih spušča v povsem zgrešene trditve, kot n. pr. o pomenu in vlogi socialistov v 3. majskem parlamentu in dezertaciji domobranstva. Toda v kolikor je kot pooblaščenec ruskih nacionalnih čet vodil službene razgovore s prezidentom gen. Rupnikom in tako bil sam osebno in neposredno soudeležen pri snovanju Rupnikovih namenov in načrtov, so njegova izvajanja kot tujega, na naših čisto notranjih razmerah nezainteresiranega in zato nepristranskega očividca zelo važen dokument k gradivu za raziskovanje in vrednotenje vzrokov naše narodne tragedije, ki ga zgodovinar ne bo smel prezreti. — Na čelu uvoda je priobčena slika generala Rupnika in majorja Grinjeva,

posneta ob priložnosti enega izmed razgovorov. Po kratki zgodovini ruskega nacionalnega gibanja ter organiziranja borb ruskih čet proti komunizmu, popisuje dogodke usodnih zadnjih faz vojne. Pri tem nujno pride tudi do naše domovine in v tej zvezi med drugim dobesedno pravi:

Položaj na bojiščih meseca aprila 1945. leta je dajal vse osnove za zaključek, da je bila vojna za Nemce odigrana in naša stava proti boljševizmu izgubljena.

Napredovanje zapadnih zaveznikov z juga Italije proti severu ne bi vznemirjalo našega „notranjega“ odseka fronte, če bi ne bilo silnega navala njihovih vzhodnih zaveznikov — jugoslovanskih partizanov, ki so imeli za hrbotom že nadirajoče edinice rdeče armije — na naše odmikajoče in počasi krajšajoče se črte.

Takrat, ko je 1. specialni polk R. O. A.-e (Ruska osvobodilna armija) „Varjag“ vodil ogorčene borbe s partizani in dnevno izgubljal desetine padlih, so naši sosede, nemške policijske edinice, že popuščali v borbeni sposobnosti in bilo je kazno, da vojne več dolgo ne bodo vzdržali.

Ko so prišli iz Srbije Ljotičevi dobrovoljci, so se v Istri preformirali. Toda številčno od njih ni bilo mogoče pričakovati več kot 3—4 bataljone, ker zaradi odrezanosti od Srbije ni bila dana nikakšna možnost dopolnjevanja. Njihov vojaški duh je bil odličen, opremljeni niso bili slabo, toda bilo jih je, žal, malo.

Domače edinice slovenskih domobrancev, ki so stale na nekaterih odsekih fronte, so v tem pogledu vojaške morale predstavljale sicer nekoliko slabši element (1), toda domobranci so branili svoje domove in če bi se dogodki razvijali normalno, bi bili borbeno uporabni.

Z vzhoda je prihajala divizija „Galicija“, sestavljena iz ukrajinskih domačinov iz Lvovske oblasti Poljske. Ves njen poveljniški kader je bil nemški, moštvo pa je izražalo neprikrito mržnjo do naših ruskih vojakov. Po borbeni sposobnosti so bili po sebi neznana sile, ker so bili po opravljenem plenjenju židovskih in poljskih naselij v Galiciji nastanjeni nekaj časa v zaledju v Franciji in se pravzaprav resnih borb še niso udeležili. V ostalem je pa bila ta edinica itak kmalu prestavljena dalje na sever.

Edine zares močne edinice, ki smo jih pričakovali na našem odseku, sta predstavljala ruski korpus generala Steifona in XV. konjeniški (kozaški) korpus generala von Pannwitz, ki sta v težkih borbah odstopala preko Jugoslavije v splošni smeri na severozapad.

Predsednik napol avtonomne pokrajine Slovenije je bil general Lev Rupnik, sijajen častnik jugoslovanske kraljevske armije, bivši oficir avstrijskega cesarskega generalnega štaba, po svojih pogledih globoko nacionalno

(1) Major Grinjev očitno misli na razkrojevalno akcijo emisarjev Narodnega odbora med domobranci, kar je bilo tudi predmet razgovorov in katero delovanje tudi član Narodnega odbora Franc Bajlec v svojih spisih popolnoma potrjuje.

zaveđen in tudi v moralnem oziru neoporečen. Poročen je bil z Rusinjo in njegova soproga Olga Aleksandrovna (2) mu je ustvarila gostoljubno ogledališče, kjer so sam general, že odrasli otroci in celo tudi zet govorili ruščino.

V teku večkratnega presojanja danega položaja je prišla do izraza popolna skladnost pogledov na dejansko stanje in general Rupnik je predložil sledeči načrt, ki ne pri nas Rusih ne pri Srbih ni naletel na pomisleke.

Pri vidno približujoči se nevarnosti komunizma z vzhoda je bilo jasno, da bi bila edino neokuženo in po komunistih nezavzeto ozemlje njegova pokrajina Slovenija, ki je zemljepisno ležala v samem severozahodnem oglu Jugoslavije in je mejila na severu z Avstrijo (takrat nemško deželo), na zapadu z Italijo in na jugu z jadranskimi pristanišči Trst in Reko, ki sta takrat tudi bili italijanski.

Naloga je bila obdržati to pokrajino zaradi njene predaje Anglo-Amerikancem, ki so se približevali z jugozapada, s čemer vsaj ta del Jugoslavije ne bi prišel v roke Titovih in Stalinovih komunističnih oblastnikov.

Do osvoboditve vse Jugoslavije izpod komunistov ni bilo politično mogoče proglasiti to pokrajino kot samostojno Slovenijo, kar je v etnografskem pogledu tudi bila.

Tudi v vojaškem pogledu bi bilo povsem mogoče ta načrt izpeljati, ker je bila dana vsa možnost, s čeprav razredčenimi polki ruskega korpusa in oddelki generala von Pannwitza, ob prisotnosti močnega, odlično opremljenega in popolnoma borbeno sposobnega polka „Varjag“ ter srbskih Ljotičevih bataljonov zopet dvigniti duha slovenskih domobrancev in celo pomnožiti njihove vrste z mobilizacijo nekaj četnikov prebivalstva. Tudi v poveljniškem kadru očitno ne bi bilo preglavic, saj so v ruskem korpusu preizkušeni borbeni častniki vršili dolžnosti prostih vojakov.

Prehrane za prebivalstvo in vojaštvo kakor tudi vojaške opreme bi bilo več kot zadosti za nekaj mesecev obsedbe, ker bi umikajoči se Nemci na ozemlju Slovenije vse prepustili nam.

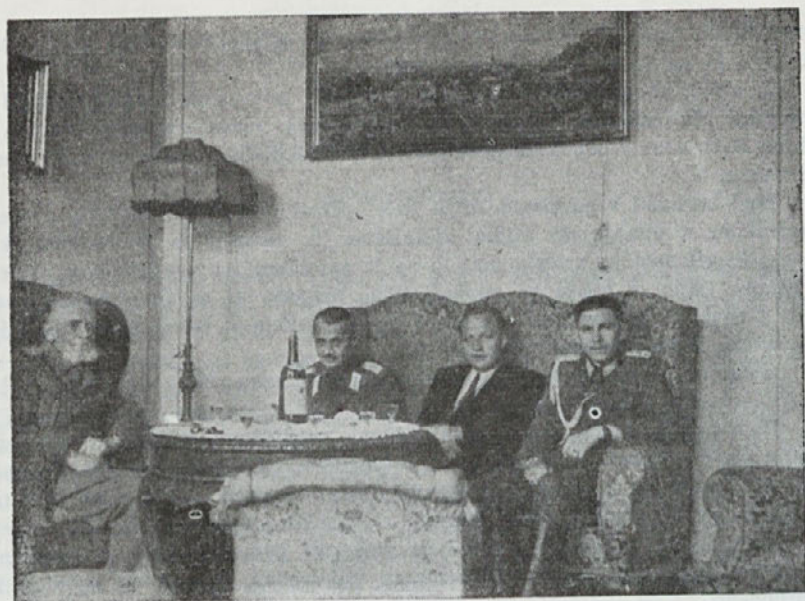
Preko srbskih dobrovoljcev, izkoriščajoč njihove zveze z diplomatskimi predstavniki kraljevine Jugoslavije na zapadu, bi bilo mogoče o vsem tem obvestiti zavezniški glavni stan v Italiji.

Toda temu načrtu ni bilo usojeno, da bi bil uresničen na približno enak način kot je bil svojčas slučaj že v drugih deželah. Levičarski elementi v slovenskem parlamentu so sprožili agitacijo proti generalu Rupniku, češ da ni bil zadosti demokratičen in socialistom je uspelo z večino glasov zdejstvovati njegovo ostavko. (3) Kajpak njegovega načrta niso poznali. Skratka, odločili so se preurejati dom, ko je že gorel.

Ruski korpus je prišel po teh dogodkih, zasedel položaje severozapad-

(2) Pravilno: Olga Nikolajevna.

(3) Major Grinjev seveda ni poznal sestava 3. majskega parlamenta in napačno misli, da se je takrat tudi pri nas zgodilo nekaj podobnega kot svoj čas v Rusiji kerensčina.

Slika, ki jo je posnel ob priliki enega izmed razgovorov ruski vojni poročevalec. Od leve proti desni: Prezident gen. Rupnik, maj. G. Grinjev, prezidentov osebni tajnik in adjutant maj Grinjeva. (Slika iz arhiva dr. Stanka Kecipra)

no od Ljubljane, toda v političnem pogledu je bilo že prepozno karkoli podvzeti. General Rupnik je bil že odstavljen.

XV. kozaški korpus je odšel v krogu na severo-zapad in se ljubljanskega ozemlja ni dotaknil.

Z jugo-zapada so prihajali preformirani srbski dobrovoljci in mašili vrzeli, katere so zapustile nemške policijske čete, ki so se umikale s fronte.

Bilo je kazno, da bi bilo mogoče — čeprav težko — fronto še držati. Toda socialistična agitacija med slovenskimi domobranci je že začela roditi sadove... Dobro poznana slika.

(V tej zvezi maj. Grinjev omenja dezertacijo domobrancev, očitno ne poznavajoč dejstva, da so se umaknili po povelju svojih nadrejenih, ki so jih po konceptu Narodnega odbora, brez vsakršnega predhodnega jamstva, zanašajoč se vidno samo na angleško gentlemanstvo, poslali čez mejo na Koroško.)

Razpoloženje srbskih dobrovoljcev je naglo upadlo, ker je kajpak tudi njim prešla vsaka želja ščititi Slovenijo potem ko so sami Slovenci odšli s fronte.

V kratkem: ko se je položaj še bolj poslabšal, so začeli odhajati tudi srbski dobrovoljci, ki so bili brez svojega vodje Ljotića, ko se je ubil v

avtomobilski nesreči. Fronta v ljubljanskem rajonu je ostala na ruskih edinicah, ki so še čakale ukaza za odhod.

6. ali 7. maja 1945 se je polk „Varjag“ s svojimi bataljoni zbral v Ljubljani. Na balkonu vojašnice je zaplopolala ruska narodna zastava s ščitom R. O. A.-e. v sredi in poveljnikom polka je bilo ukazano sneti nemške znake.

Med borbami s partizani se je začel odhod polka „Varjag“ na predajo zaveznikom v upanju na vojno ujetništvo. To upanje se je razletelo kot mnogo drugih nad in pričakovanj in se je spremenilo v predajo boljševikom in pokolj. (Kdo ni slišal za apokaliptične prizore, ki so jih Angleži uprizarili z ruskimi nacionalisti v Lienzu na Tirolskem v istem taborišču, kjer so pozneje živeli slovenski begunci?)

Gledajoč na to epopejo ne smemo prezreti nekaterih naivnosti v načrtih in namelih njenih tvorcev, med njimi tudi pisca teh vrstic.

Dela ni bilo treba začeti brez trdnega političnega zaledja, a takšnega zaledja ob prisotnosti socialistov v ljubljanskem parlamentu ni bilo mogoče ustvariti. Zatečji se k vojaški diktaturi je bilo tvegano, in pa general Rupnik na to ne bi nikoli pristal. Napori slovenskih socialistov so bili naperjeni proti nemški okupaciji in oni so smatrali generala Rupnika za nemško lutko. Narod ni poznal komunizma kot vedno, dokler ne zavlada in je prepozno.

Ruski in srbski vodje (in slovenski!) so naivno predpostavljali, da bodo s predajo zapadnim zaveznikom našli neko možnost rešitve svojih ljudi pred ujetništvom in neizogibno smrtjo pri komunistih. Odločitve proslulih konferenc „velikih treh“ (eden med njimi — Stalin), ki so prepustile komunistom vso vzhodno Evropo, niso bile poznane. Bile bi nagnusna insinuacija proti zapadnim zaveznikom; tako silna in neomajna je bila vera v zapad kot antipoda komunističnega vzhoda. Po starem vojaškem pravilu politika ni spadala v krog dolžnosti borca, ki ima v času težke vojne tudi brez tega zadosti dela.

Rusko nacionalno gibanje je pretrpelo še en poraz in zopet plačalo zanj neprecenljivo drago ceno.

Očitno je to bil zadnji poizkus osvoboditve Rusije od zunaj...

Opombe, besedilo v oklepajih in pod sliko so avtorjeve. — Op. urednika.

VESTNIK NIMA IZTIRJEVALCEV, ZATO NE ČAKAJTE NJIH
OBISKA. — EDINI IZTIRJEVALCI SO REDNO PLAČUJOČI
NAROČNIKI: STOPITE V NJIHOVE VRSTE!

BRALI SMO

KRALJEVA DEDIŠČINA

(Nadaljevanje)

„Konec tedna (jeseni 1941, op. prir.) sem spet srečal dr. Beneša, prvič, odkar je pred leti obiskal mojo mamo v Beogradu. Snidenje z Masarykovim dedičem je name vzpodbudno vplivalo. Bil je poln optimizma glede mojega položaja in prerokoval je, da bo vojske kmalu konec in čez nekaj mesecev bomo spet doma v Beogradu... Ko sem ga kasneje obiskal pri njegovih četah v Leamingtonu, sem ga spomnil na to preveč optimistično gledanje. Položil mi je roko na rame, rekoč: „Dragi prijatelj, če ne bo letos, bo pa naslednje leto.“ (101)

„Za božič sem obiskal osemindvajset mladih jugoslovanskih oficirjev, ki so ubežali iz nemškega vojnega ujetništva. V načrtu sem imel ustvariti res sposobno poveljstvo za vezbanje čet v Walesu in Severni škotski. Te oficirje pa so končno poslali na Srednji vzhod kot instruktorje, le nekaj pa so jih izšolali za padalce in jih poslali v Mihajlovičev štab v svrhu okrepitve njegovih udarnih čet.“ (102)

„V januarju 1942 so nasprotstva v vladi pod predsedništvom Simovića prišla do vrhunca. Člani vlade so bili načelno proti temu, da bi bil general predsednik vlade, in so vedno bolj in bolj bili proti Simovičevim nediplomatskim vojaškim maniram. Najbolj je bil proti njemu zun. minister dr. Ninčić. Polovica vlade je odstopila iz obupa in Simović je prejel nezaupnico. Vlada je pristala na predsednika Jovanovića, dotlej podpredsednika. Imenoval sem ga 10. januarja 1942, ko je Simović odstopil in bil postavljen v rezervo. Na dan imenovanja Jovanovićeve vlade je bil general Mihajlović postavljen za vojnega ministra. Njegovo imenovanje je bilo v znak priznanja odločilni vlogi v Jugoslaviji. Tudi Britancem je ugajalo, da so ga lahko priznali za vojnega ministra; oni so gledali v Simoviću posebej nje beograjskega puča, v Mihajloviću pa pozdravljali nadaljevalca iste naške tradicije.“ (107)

„Konec maja 1942 sem prejel povabilo za uraden obisk pri Rooseveltu... v Washingtonu me je sprejel zun. min. Cordell Hull... ki me je tudi predstavil predsedniku. Ta je dejal: „Zelo me veseli, da Vag vidim, prav taki ste kakor na slikah.“... s predsednikom sem odšel v njegovo delovno sobo, kjer je sam pripravil koktajle. Spraševal me je celo vrsto stvari o Jugoslaviji. Z lahkoto sem mu dajal podatke o naših razpoložljivih silah izven domovine in o odporu znotraj države. Dejal mi je, da bom vprašanja stavil lahko zvečer po večerji, ko se nama bo pridružil, kakor je upal, Winston Churchill. Zame je to bilo prijetno presenečenje... Moj prvi vtis o Rooseveltu sta napravili njegova neizmerna prijaznost in pa dar za ustvarjanje ozračja sproščenosti in sožitja. In to ni bil samo „diplo-

mat" v njem, taka je bila njegova narava. Užival je nad svojimi znanimi koktajli družbami — sam je pripravljaj vse pijače — in poudarjal je, da pri teh snidenjih niso bili doseženi samo številni dogovori, ampak da je dobil mnogo informacij. Imel je smisel za humor in marsikatero posrečeno šalo je napravil, ko sem bil tolmač med njim in skorajda gluhim Ninčičem, ki je govoril samo francosko.“ (109/110)

„Po večerji sva se z Ninčičem podala v predsednikovo zasebno pisarno. Glavni del razgovora se je sukal okrog oblike pomoči, katero bi USA nudile z dobavo materiala Mihajloviću in njegovim četnikom. Roosevelt je poudaril, da je prav ta čas v silni stiski: Tobruk je padel, Auchinleckova armada raztepena; Churchill ga je pregovarjal, naj bi vse razpoložljive tanke poslal na Srednji Vzhod, da tako zaustavi pritisk osnih sil na Sueški kanal. Kljub temu je predsednik izrazil svoje simpatije napram jugoslovanskim patriotom in obljubil, da bo poslal bombnike, ki bodo odvrgli hrano in druge potrebščine nad mojo deželo. Dasi ni bilo sklenjeno nič dokončnega, sem bil vendarle bolj vesel nad vso stvarjo. Zahvalil sem se tudi predsedniku za dovoljenje, da se bo nekaj jug. pilotov smelo vežbati v ameriški bazi v Nashvillu.“ (111)

„Dotaknil sem se tudi zadeve rekrutiranja Amerikancev jugoslovanskega porekla v našo osvobodilno vojsko kakor v vojni 1914—1918. Predsednik je poudaril, da morajo vsi Amerikanci, ker je Amerika v vojni, služiti v ameriški armadi, obljubil pa mi je, da bodo po možnosti jugoslovanskega porekla vse tiste ameriške čete, ki bodo dodeljene v vojskovanje z jug. vojsko bodisi v treningu bodisi na manevrih.“ (111)

„Še bolj važno je bilo, da sem srečal generala Billa Donovan, s katerim naj bi se po predsednikovem naročilu razgovarjal o pomoči Mihajloviću. Zatrtili so mi, da bo pomoč prišla takoj, ko bodo imeli dovolj dolgo poletnih avionov na Srednjem vzhodu. Zelo me je razveselilo, ko sem slišal, da so že bila izdana povelja, da bodo vsa navodila, ki jih bodo letala odvrгла skupaj s hrano in drugim proviantom, tiskana v srbščini. General Donovan je opisal jug. gibanje kot prvenstveno uporniško silo v Evropi in dejal, da si bo Amerika štela v čast sleherno pomoč. Ponovno so mi to zatrjevali drugi in bil sem prepričan, da sem končno nekaj dosegel.“ (114)

„Na prvi vladni seji po mojem povratku sva z Ninčičem poročala o najinih razgovorih in izsledkih v Ameriki in o obljubah, ki nama jih je dal general Donovan. Na tej in na naslednjih sejah je postajalo vedno bolj očitno, da hrvatski člani vlade niso zadovoljni z Ninčičem in da čutijo, da je prestopil določeni mu delokrog v zun. zadevah. Kasneje so mi povedali, da je imel zasebne razgovore s sovjetskim poslanikom v USA Litvinovom, o katerih ni poročal svojim kolegom; dalje so ga obtožili, da je vse preveč podpiral poslanika Fotića, ki je bil tedaj zelo zapleten z ekstremnim srbskim elementom jug. emigrantov v Ameriki.“ (118/9)

„Iz Mihajlovićevih poročil smo zvedeli, da so ga Titovi partizani, delujoči v črni gori in Hercegovini, napadali zahrbtno v času operacij proti sovražniku. Mihajlović je ponovno in ponovno prosil našo vladu, naj pri Rusih doseže, da bodo jug. komunisti sodelovali s četniki in njih težkem

boju proti Nemcem in Ustašem. Ninčič je storil, kar je mogel, preko sovjetskega poslanika v Londonu Bogomolova in preko našega poslanika v Moskvi. Prejeli smo nič kaj vzpodbuden odgovor. Rusi so bili mnenja, da ne morejo ničesar storiti, kajti, tako so odgovorili, oni nimajo stikov z jug. komunisti in tudi ne nikake želje, da bi se vmešavali v notranje jug. zadeve. To jalovo stališče je bilo tudi osnova splošne linije sovjetske diplomacije. Vsekakor je bilo kričeča neresnica, kajti sleherni je vedel, da je najmočnejša radijska postaja, imenovana „Svobodna Jugoslavija“, delala propagando za Tita in njegove partizane iz Tiflisa v Georgiji.“ (119/20)

„Ob koncu leta (1942) so nasprotstva v vladi proti Ninčiču postala tako ostra, da je bil prisiljen odstopiti. Na njegovo mesto je prišel Milan Grol, a stvarno je bila nova vlada samo drobna sprememba.“ (120)

„Kmalu po prejemu vznemirljivih vesti od Mihajlovića me je moj prijatelj kapitan Callan, ameriški mornariški ataše, prosil — po nalogu iz Washingtona — da mu dam čim več podatkov o obrambnih položajih, minskih poljih, obalnih baterijah in razdelitvi italijanskih čet vzdolž jug. obale. Spričo zavzetja Severne Afrike me je navdalo upanje, da se bodo zavezniki kmalu izkrcali v moji deželi. Nemudoma sem brzojavil Mihajloviću in zahteval podatke. A žal je bilo upanje neosnovano. Pričakovanega izkrcanja ni bilo.“ (120)

„V začetku 1943... so Balkan ponovno priznali za važno področje. Vsekakor pa so brez vednosti moje vlade poslali najprej v maju 1943 britansko misijo pod vodstvom kapitana Deakina k Titu in nadalje še eno misijo pod vodstvom brigadirja Macleana v septembru, da se pridruži partizanskemu vodji. Uradno smo bili obveščeni o odhodu obeh misij šele po Edenovem povratku iz Moskve v novembru (1943).“ (121)

„Spremljajoč sleherni vojni razvoj sem mislil, da obstojajo možnosti zavezniškega izkrcanja v Jugoslaviji. Predlagano je bilo, naj bi se moja vlada in jaz preselili v Kairo, kar se mi je zdelo prvi korak na poti v domovino. Čutil sem, da je nastopil čas dejanj. Žalibog tedaj nisem vedel, da so mi spričo naraščajočega zavezniškega zanašanja na Rusijo in Rooseveltove dosledne pripravljenosti prepustiti Balkan kot „rusko interesno zono“ zvezali roke bolj kot kdajkoli, nisem vedel, da me čakajo razočaranje, obup in celo tragedija.“ (121)

(Bo še)

SPOMNITE SE INVALIDOV, VDOV IN SIROT!

VSAK DAR JE DOBRODOŠEL!

TAKI SMO BILI NEKOČ^v...

Za gričem je padel strel. Ni še utonil njegov odjek, že je hitela patrulja v bran ali napad. Za vasjo čez polje so psi zalajali v noč — in dvignili so se fantje v temo, da zaščitijo — ne sebe — vas in življenja v njej.

Omahnili si ranjen — skočili so k tebi in te zavlekli v zavetje. Ko je padel soborec, so šli ponj v ogenj in skozi dolge marše prenašali truplo; raje bi zakopali streljivo in hrano kakor padlega brata — da je le z nami, če tudi mrtev — se spomniš?

Se spomniš borbe na Blatnem klancu, pri Žužemberku, na Mavrlenu, v Hraševem in tisoč drugih — se spomniš?

Taki smo bili некоč in taki smo šli preko Ljubelja...

Sedaj ni več strelav za gričem, tudi pasji lajež je utihnil v nočeh — prihajajo pa še vedno, a to pot ne s svobodo maskiranim obrazom; z dolarjem, funtsterlingom in pesom pokritim. Naš bog denar je, slast, udobje. Ta pesem nas omamlja; ona o ropu, požigu, umoru ne. — Le masko je zamenjal hudič! — Zato često „ni časa“ za ideale, zato je vožnja z avtom za naše delo napornejša od tistih pohodov, zato ne čujemo krika ranjencev, ki umirajo med nami...

Pač — tudi tu so izjeme!

Bil je v bolnišnici, bil je osamljen in lačen, pa so ga našli, mu dali kruha in privoščili dobro besedo — bratu soborcu. In ko je okrevaval, jih je še vedno poznal in spoznal, da ni bil edini — ranjenec in te je šel iskat...

Pozdravljen brat-soborec na tuji cesti! Ti si še prav tak kakor tiste dni.

Čestitam ti in Bog s teboj!

VULE RUPNIK – PETDESETLETNIK

Kadar koli se sedaj srečava, vedno znova se sprašujem: ali je mogoče, da je gospod Vule v civilu? Mislil sem že, da samo meni pride takšno čudno vprašanje, a sem bil presrečen, ko sem našel mnogo mnogo drugih, ki jih obide ista misel. Tako sem zaključil, da si gospoda Vuleta večina težko predstavlja drugače kakor ponosno stopajočega oficirja, domobranskega junaka in simbol vse borbenosti na naši strani v letih krvave revolucije. Takega imam še danes — in mnogi mnogi — kot sem rekel, vedno pred očmi.

„Tistile je pa Vule, generalov sin,“ so pravili fantje, možje, očanci in otroci. V njem so gledali borca, ki je bil v prvih vrstah boja, zvestega oficirja in vojakom najboljšega starešino. „Če bo šel Vule zraven v bitko, bo vse v redu,“ je postalo geslo. Vera vanj in zaupanje sta bili tako trdni, da ju nihče in nič ni moglo omajati. Vule je živel in garal za svoje fante, trpel za svoj rod in dom.

Gospod Vule bo ta mesec srečal Abrahama, kot pravijo. Ne bi verjel, ako rojstne knjige ne bi tako pisale. Mladeniško strumno stopa sedaj po buenosaireških ulicah, borbenost mu plamti iz oči, kakor nekoč, ko so padali okrog njega njegovi fantje. In če gospod Vule sam ne bo hotel Abrahamu povedati, mu bomo mi: gospod Vule je še danes kakor nekoč simbol borbenosti slovenskih protikomunističnih borcev, je sam zase trdnjava, ki se v težki borbi drži, je upanje vseh fantov, da bodo mogli še kdaj pod njegovim poveljstvom iti na pohod, iz bitke v bitko do končne zmage.

V zavesti, da ga imajo ne samo njegovi fantje, ampak vsi nekdanji borci radi, da je za njih isti Vule kakor na dravskem mostu, mu ne bo težko srečanje z Abrahamom. Če kdo, potem je gospod Vule izpolnil svojo oficirsko prisego, če je kdo kaj žrtvoval za narod, je gotovo gospod Vule. Tega se zavedamo vsi protikomunistični borci.

Naj bodo torej gornje vrstice samo skromna beseda ob jubileju moža, ki je postavil podobo pravega oficirja v okvir naše narodne zgodovine. Naj pa bodo tudi skromen izraz zahvale in priznanja za opravljeno delo.

V tem duhu: Na mnoga leta, gospod Vule!

Jože Jenko

BORCI PIŠEJO

Dragi g. urednik!

S pravim užitkom preberem vsako številko „Vestnika“. Tudi letošnji prvi zvezek mi zelo ugaja, čeprav se ne morem strinjati z nekaterimi trditvami gotovih piscev. Toda, ker bi želel pomagati pri graditvi demokratične vzgoje med nami, sem se namenil, da napišem v naslednjem nekaj osebnih gledanj in pripomb.

1. V uvodniku berem pismo Vašega prijatelja iz Kanade, ki me je zelo neprijetno dirnilo. Med drugim pravi: „Partizanstvo in domobranstvo jim je (doma) deseta briga.“ Ta trditev se mi ne zdi popolnoma resnična, po tem, kar sem lani videl in slišal doma. Res da večina povprečnih ljudi v Sloveniji (kot povsod drugod) išče samo, kako čimprej priti do tvarnih dobrin in udobnosti, toda v srcu mnogih Slovencev, zlasti mladine, je še vedno pereče ono veliko vprašanje svetovnonazorskega vidika: komunizem ali krščanstvo? In v tem smislu jim domobranstvo in partizanstvo ni nika-ka „deseta briga“. Pa četudi bi bilo temu tako, imamo mi zunaj en razlog več, da nadaljujemo našo sveto borbo, že samo zato, da nas nihče ne bo mogel imeti za neznačajneže, nezveste, brez vztrajnosti za stvar, ki smo jo nekoč smatrali za dobro in sveto. — Poleg svetovnonazorskega pa imamo še narodnostni vidik: borba med domobranstvom in partizanstvom ne sme biti „deseta briga“ nobenemu zavednemu Slovencu (niti doma, niti zunaj), kajti s katerekoli strani gledana, je bila ta borba vredna, da ostane zapisana v zgodovini našega naroda. Vsak narod bi je bil ponosen, samo mi bomo zaničljivo pljuvali nanjo?! Samo tisti, ki v tej borbi niso ničesar trpel ali tvegali (OR), jo morajo smatrati za „deseto brigo“.

V istem pismu berem malo pozneje sledeče besede Vašega prijatelja: „Državljska vojna je bila mnogo bolj prozaična zadeva.“ Res, vojna sama na sebi je zelo prozaična, da ne rečemo, tragična. Toda ideja, za katero smo jo bili domobranci, ni bila prav nič prozaična! In zaradi te ideje moramo spoštovati našo borbo, čeprav ne bomo svetohlinsko skrivali naših napak v njej, saj jih ima vsako človeško delo, še več pa vojna. Kar je potemtakem cinčno prozaičnega v vsem tem, je samo bolna miselnost Vašega kanadskega prijatelja! To je tipičen primer materializma naše emigracije, ki je hujši kot oni doma.

G. urednik, Vaše zaključne misli, kot odgovor na omenjeno pismo, so sijajne, toda Vaše grožnje („zadnji poziv“) ne morem odobravati, kajti če taki kot Vi umolknete, damo prav Vašemu cinčnemu prijatelju iz Kanade. Kar pa se ne sme nikoli zgoditi!

2. Dr. Bajlečeva razprava je sijajna zadeva. Bog daj, da bi se ohranila na tej akademski višini, kot je začela!

3. Tudi predavanje inž. M. Vasiljeviča je zelo zanimivo. Povsem novo je bilo zame, n. pr. ono o komunistični vzgoji „manjšine“ v vsakem narodu, štiri faze komunizacije, mnenje Marxa o enakosti, itd. Toda nemalo me je dirnila trditev, da pretikomunistični tabor nima nikakega idejnega orožja.

Vsak katoličan (pa tudi vsaj malo razgledani nekatoličan) pozna socialni nauk Cerkve v slavnih papeških enciklikah. Povsod obstojajo študijski krožki, ki proučujejo socialni nauk Cerkve, ter izdajajo poljudne in znanstvene revije, brošure in tozadevno literaturo... Na strani 18 pravi inž. M. V.: „Ta isti protikomunistični svet nima resne znanstvene ustanove...“ Res ne vem, kaj bi mogli imeti Amerikanci v tem oziru, toda, če je g. inženir malo odkrit, bo vedel, da na svetu obstoji neka mednarodna oz. nadnarodna ustanova, ki se imenuje katoliška Cerkev, ki na versko-moralnem ter socialno-ekonomskem polju stalno, budno in natančno proučuje komunistično doktrino in zasleduje njegovo delovanje po vsem svetu. Kar se pa političnega področja tiče, pa imamo od jeseni 1960 poseben institut. Imenuje se angleško International Christian Democratic Study and Documentation Center, ali slovensko Mednarodno središče za proučevanje in dokazovanje krščanske demokracije. Formalno je bila ta ustanova, ki jo kratko imenujemo „institut“, osnovana jeseni, l. 1960 in za sedež določen Rim“ (Zbornik Svobodna Slovenija 1962, str. 82). Toliko v pojasnilo. Seveda pa po drugi strani z žalostjo moramo tudi priznati, da naši sovražniki delajo veliko več in vztrajneje za propagando razrednega sovraštva, kot pa mi za širjenje bratstva in ljubezni.

4. „Spomini in obletnice“. — F. Grum nas res lepo prepriča o potrebi pisanja naših domobranskih spominov. Koliko zanimivega branja bi lahko imeli v našem „Vestniku“, če bi vsakdo vsaj en dogodek preprosto opisal. (Zase sem že napravil ta trden sklep). Toda pri vsem tem ne pozabimo na resnico, čeprav ne bi bila vedno „slavna“...!

5. „Iz arhiva ZDSPB“ je zelo lepa stvar: Bog daj, da bi se nadaljevalo!

6. Tudi „Domobranstvo v Idrijskem kotu“ je zanimivo, posebno za tiste, ki smo tam okrog domobranstvo služili. Želel bi samo, da bi bil spis še bolj natančen: vtis imam, da pisec namenoma opušča nekatere podatke.

7. „Emil Cof — petdesetletnik“, so pravične in plemenite besede. Toda še bolj bi bili prepričani o njih utemeljenosti, če bi v našem glasilu mogli brati slavljenčeve članke in razprave o naši borbi, nekdanj in danes...

8. „Spomenica ZDSPB USA senatorju“. — Takih in podobnih „krikov“ bi bilo treba še več in povsod, kjer je dana možnost. Španski pregovor menda pravi: „El que no llora, no mama.“ Prosto prevedeno in za naše razmere povedano, bi se reklo: Če ne bomo kričali, ne bomo nikdar dosegli naših pravic.

9. „Dve pismi“ sta naravnost ganljivi. — Dokler bo naša organizacija hodila po tej poti, dobredelnosti, jo bo Najvišji gotovo blagoslavljal!

10. Besede upravnika Janeza Kralja so zelo tehtne, odkritosrčno jasne in vendar polne zaupanja, da se bomo končno le vsi bivši domobranci zdramili iz mrtvila in premagali materialistično gledanje na borbo in našo sedanjost organ'zациjo s svojim lepim glasilom. K temu nam Bog pomagaj!

11. Moja zadnja pripomba naj velja onemu bolečemu problemu naše

emigracije, ki jo je v pričujoči številki „Vestnika“ nekoliko z viška sprožil g. V. K. s svojim pismom na straneh 44—46. Pisec namreč zagovarja ono, po mojem mnenju, zastarelo idejo, da Slovenci ne moremo imeti lastne države zaradi gospodarskih ovir. Priznam, da nisem nikak gospodarstvenik, toda lanč sem od kmečkih ljudi doma slišal take pritožbe, češ da mora Slovenija graditi blagostanje južnim bratom, da sem prišel do sledečega zaključka: če slovenski milijoni vzdržujejo druge „republike“, bi lahko vzdrževali tudi svojo lastno državo. Poleg tega pa berem o Kopru kot najboljšem jadranskem pristanišču, o slovenski plovni družbi, o slovenski letalski družbi, itd. itd. Pa četud; bi bilo resnično računanje g. V. K. o milijonskih izdatkih neodvisne slovenske države (zakaj ne omenja dohodkov, ne vem), se mi zdi, da bo kmalu večina Slovencev rekla svojo zadnjo besedo v tej debati: „Na svoji zemlji, svoj gospod!“ Ne morem si namreč misliti, kako more pravi rodoljub višje ceniti stvarne dobrine (blagostanje) kot pa moralno vrednoto svobode. Raje bomo jedli namesto belega kruha, črnega, toda tega — v svobodi!

n. n. — Evropa

P. S. G. urednik, ne vem, če soglašate z vsemi mojimi dolgoveznimi pripombami. Napravite z njimi kar hočete. Samo eno Vas moram prositi: anonimnost.

G. urednik!

V zadnji t. j. marčni Vestnikovi številki ste v oddelku „Borci pišejo“ objavili pismo, ki ga Vam je poslal nek J. Š. „v odgovor na Vaš dopis, v katerem ste ga vprašali za njegovo mnenje o Vestniku“, kakor piše uvodoma izjavlja.

V pismu sem zasledil nekaj, kar me tangira.

To je tisti odstavek, v katerem g. J. Š. dobesedno trdi sledeče:

„Nesmiselno je danes pisanje, kot je n. pr. članek Ali je bil neizogiben naš zlom l. 1941?, v katerem trdi avtor, da bi si jugoslovanska vojska spletla neminljivo slavo, ako bi se takrat spustila v ilegalno borbo.“

Kot avtor imenovane razprave želim pojasniti naslednje:

1. da si teme n'sem sam izbral, marveč da mi je bila naročena. Na članskem sestanku DSPB v San Ju-

stu, prov. Buenos Aires, jeseni leta 1959, kjer sem imel kot strokovni načelnik predavanje o vojaškem šolstvu, je v debati, ki je sledila, nekdo od prisotnih članov izrazil željo, naj bi moje naslednje predavanje bilo o našem porazu leta 1941. Predlog je bil na glasovanju od večine prisotnih sprejet.

2. da je razprava bila objavljena v Vestniku po želji starešinstva D. S. P. B. v Argentini.

Prosim, da g. J. Š. navede razloge, na podlagi katerih je ocenil moje pisanje kot nesmiselno. Sodba je huda in izraz žaljiv in zaradi tega imam pravico terjati obrazložitev.

Pričakujem, da se bo g. J. Š. odzval in pojavil z imenom in priimkom, kot se spodobi, kadar gre za kritiko podpisanega spisa.

Radivoj Rigler
Don Torcuato, 20. aprila 1961.

Gospod urednik!

Čestitam Vam, ker ste toliko dvignili Vestnik. Seveda me motijo nekateri preveč jugoslovenarski članki, vendar upoštevam, da morajo v svobodi priti do izraza vse misli. Vsekakor pa zgodovinar dobi v Vestniku sedaj dosti gradiva. Bajlečevi prispevki bodo, upam, marsikaj razčistili.

Spomnil bi Vas na oficirske tečaje slovenskega domobranstva. Pred časom sem se razgovarjal z enim izmed udeležencev — ki žal ni v stanu pisati — pa sem izvedel zelo zanimljive reči, ki bi jih kazalo tudi objaviti. Kaj, ko bi g. Cof natanko popisal ustroj šole, drugi pa bi dali v javnost svoje spomine na to menda prvo slovensko oficirsko šolo.

Morda se boste spominjali, da je pred leti inž. S'mon Kregar, sedaj v USA, kazal zavezniškim oficirjem v Trstu dolg film o domobrancih. Vtis teh oficirjev je bil: „To je vojska, ne pa bande, kot so trdili partizani.“ Bi zmogli album slovenskega domobranstva? Bil bi lep spomin marsikomu, gotovo pa tudi zgodovinski vir.

E. R. — Gradec, Avstrija

DRUŠTVENE NOVICE

Za tiskovni fond so darovali: N. N., Buenos Aires 50; N. N., Córdoba 250; Bavdek Ludvik, Ramos Mejía, Buenos Aires 50; V. K., Mar del Plata 100 pesov.

Za poštno stroške sta darovala: Franc Dermastja in Božo Šurman, Argentina vsak po 50 pesov.

Vsem darovalcem iskrena hvala! — Upravnik.

Gospodarsko načelstvo DSPB sporoča:

V društveni pisarni na Ramón Falconu 4158 je v zalogi še nekaj izvodov knjige: „Vetrinjska tragedija“ in „Svoboda v razvalinah“. Naj ne bo protikomunističnega borca, ki bi ne kupil teh pretresljivih knjig.

Dne 4. avgusta t. l. bo društvo, skupno z upravo Vestnika, priredilo v običajnih prostorih v Santos Lugares družabno prireditev. Igra „Moulin Rouge“. Vsi vljudno vabljeni!

Prosimo vse člane, da izpolnijo svoje dolžnosti napram organizaciji vsaj do redne članske skupščine-tabora, ki bo 19. avgusta.

Iskrena hvala vsem sodelavcem našega paviljona na Slovenskem dnevu, 29. aprila t. l., posebno še soborcem Francu Šturm, Pavletu Čibej, Silvu Lipušček ter Antonu in Slavku Urbančič.

V invalidski fond je daroval Viktor Gliha, Capital, 1000 pesov.

Nabirka za invalide v Lanusu ob priliki predavanja soborca Franceta Krištofa 27. maja 1962 je prinesla 505 pesov. Hvala lepa!

Odbor

Društva slovenskih protikomunističnih borcev,
Buenos Aires

Spoštovani!

Ko sem pred letom dni prišel po štiri in pol mesečni bolezni iz bolnišnice in po enoletni nesposobnosti za delo ostal brez sredstev, mi je spoštovani odbor priskočil na pomoč brez prošnje in poslal na dom „za prvo silo“.

Po enem letu zaposlenosti smatram za svojo dolžnost, da se za izkazano pozornost zahvalim Društvu slovenskih protikomunističnih borcev. Iskrena hvala!

Z vsem spoštovanjem

Viktor Gliha, domobranski stotnik

Buenos Aires, 15. maja 1962.

Novice o Slovencih

ZDRUŽENE DRŽAVE

Cleveland

Pod okriljem clevelandske javne knjižnice in clevelandskega narodopisnega društva je v dvorani glavnega poslopja clev. javne knjižnice priredil pevski zbor „Slavček“ slov. narodni večer. Govoril je član clev. mestnega sveta Edmund J. Turk, kratek oris Slovenije je podal Robert Grasselli, o slov. narodni noši je govorila gđč. Breda Asenar, obreda snubljenja, zaroke in ženitovanja pa je izvajal Slavčkov zbor ob razlagi Karla Bonutija.

Na Western Reserve University sta diplomirala gđč. Gordana Perhinek in g. Metod Mejač. Čestitamo!

Dramatsko društvo „Lilija“ iz Colinwooda je izvedlo na odru slov. drama na Holmes Ave burko „Ljubosumni soprog“.

Chicago

„Triglav“, slov. kulturno društvo iz Milwaukeeja, Wisc., je razveselil

rojake z Molierovo komedijo „Namišljeni bolnik“.

Milwaukee, Wisc.

Mladinski zbor iz Ch'caga je gostoval na odru slov. fare z opereto „Prodana nevesta“, s spremljavo orkestra.

Washington

Naš rojak dr. Drago Zalar, sedaj uradnik v washingtonski knjižnici, je na prošnjo juridičnega odbora ameriškega senata napisal zanimivo in izčrpno kritično študijo jugosl. komunizma v socialnem, gospodarskem in političnem pogledu. Knjiga obsega 399 strani in je napisana v angleščini.

KANADA

Toronto

V dvorani Marije Pomagaj je bil glasbeni festival. Nastopili so slov. učenci iz najrazličnejših glasbenih šol. Prevladovali so harmonikaši, nastopili pa so tudi kitaristi, pianisti in dva violinista. Solistke in solisti, plesalke cvetličnega valčka in nastop

otroškega zbora je posebno dvignilo na prireditve.

V zadnjem času je bilo več gledaliških predstav. Slov. gledališče je vprizorilo pravljico „Pepelka“ in Claudelov misterij „Marijino oznanjenje“.

Župnijska Marijina družba pri fari Marija Pomagaj je ponovila prikaz v slikah „Slava Brezmadežni“. Nadalje je bila lepa tudi uprizoritev ljudske igre „Ura s kukavico“.

V francoski družinski reviji „Le Bulletin des Agriculteurs“ v Kanadi je začel izhajati v francoščino preveden Jurčičev roman „Sovedov sin“. Prevod je oskrbel dr. Ferdinand Kolednik. Revija ima naklado 115.000 izvodov ter se bo tako mnogo francosko govorečih Kanadčanov seznanilo po Jurčiču s slov. literaturo.

ARGENTINA

Društvo slov. protikom. borcev je 27. maja organiziralo v Lanusu članski sestanek s predavanjem „O potovanju po Evropi“, ki ga je imel soborec Franc Krištof.

V mesecu aprilu je lepo uspel dramski nastop slov. mladine v Lanusu. V režiji g. Ludvika Štancerja je mladina vprizorila ljudsko igro „Otrok tatice“, ki jo je iz nemščine prevedel naš sotrudnik g. M. Radoš.

Na slov. Pristavi v Moronu smo 29. aprila praznovali slovenski dan, na katerem so sodelovale vse slov. organizacije.

Kat vsako leto je bilo tudi letos vse slovenski romanje v Luján, ki je bilo eno izmed najlepših. K temu so pripomogle tudi narodne noše, ki jih je bilo letos okoli štirideset.

V Miramaru so po vztrajnem prizadevanju tudi prišli do svojega

skupnega doma. Na otvoritev so prišli tudi rojaki iz Mar del Plate.

V Buenos Airesu je pričela izhajati nova slov. revija pod naslovom: „Novi časi“, katere namen je: Tolmačiti narodne in svetovne dogodke, odpravljanje predsodkov, brusiti robatoosti v medsebojnih odnosih in nakazovati možnost skupnega dela tudi v gospodarskem pogledu.

V Slomškovem domu v Ramos Mejia so imeli že dva prosvetna večera. Na prvem je govoril g. Jurak Jože o vtisih iz Evrope, na drugem pa je predaval g. Miloš Stare o Majniški deklaraciji in njenem pomenu za slovenski narod.

Na konservatoriju „Bethoven“ je naredila izpite in dosegla naslov profesorice klavirja in solfea gđ. Francka Tomazin. Naše čestitke!

Umrli je župnik Anton Ravnikar, ki je izkazal izredno dobrosrčnost med zadnjo svetovno vojno in komunistično revolucijo, ko je stalno podpiral številne begunce.

Umrli je tudi Jože Drenšek, bivši vaški stražar, ki je bil tudi med branilci Žužemberka. N. p. v m.

Poročili so se: Tvrdko Vlaho in gđ. Linka Troha v Hurlinghamu, Bajlec Jože in gđ. Herminija Kravič v Buenos Airesu, Jože Zakrajšek in gđ. Anica Zupanc, Ivan Zupanc in gđ. Ivanka Modic.

Rojeni so bili: Danica, hči Adolfa Godnjavec in Milene Urh; Marko, sin Slavka Komaca in Marije Sonić v Caserosu; Flavija Rosana, hči Marijana Rudeža in Nelke Zonjič v Lourdesu. Hčerko so dobili tudi v družini Naceta Glinška in Minke Merlak; nadalje, Marija Kristina, hči Jožeta Lovšin in Angele Moder. V družini Albina Kočarja in ge. Francke roj. Kopač so dobili sina; v dru-

žini Staneta Jemca in ge. Rezi roj. Zajc v Slov. vasi so dobili sina. Andrej Marijan Levstik, s'n Jožeta in Danice Tekavec; Mihael Gregor Po-dražaj, sin Antona in Anice Bajda; Veronika Frančiška Beltram, hči Zvonka in Polonce Glavan; Nežka Durić, hči Franca in Agnes Dünk; Marija Ines Hvalica, hči Lojza in Pavle Stanonik; Franci Srečko Mo-čilnikar, sin Franca in Marije An-zeljce; Veronika Ljudmila Rozina, hči pok. Rudolfa in Veronike Mlakar;

EVROPA

V založbi „Naše delo“ je izšla knji-ga pod naslovom: „Komunizem in Jugoslavija“. V knjigi je opisan na-stanek in razvoj komunizma od leta 1920 do 1941, ko je Hitler napadel Jugoslavijo.

ŠVICA

Tine Žekar, bivši jetnik strahotne-ga Dahahaškega taborišča in domo-branski invalid, je bil v zadnjem ča-su znova zelo bolan. Bil je 14 dni v bolnišnici.

AVSTRIJA

V Škocjanu v Podjuni je Kmečka gosp. zveza priredila sestanek, na katerem se je zbralo nad 100 slov. gospodarjev iz tega dela Koroške.

Č. g. Ivan Tomažič, navdušen na-rodnjak je pripomogel, da so koroški slov. akademiki prišli do svojih pro-storov, ki bodo sijajno služili nji-

hovemu namenu. Na vidiku imajo se-daj odkup hiše, ki naj bi bil bodoči akademski dom Korotan.

Koroški Slovenci so 14. aprila pri-pravili spominsko proslavo za 20. letnico nasilne izselitve. Veliko dvo-rano Koncertnega doma in celovške stolnice je napolnilo nad 1000 roja-kov iz Roža, Zilje in Podjune.

Tečajnice gospodinjske šole v št.-Rupertu v Podjuni so priredile za-ključno prireditev, katere se je ude-ležilo nad 1000 rojakov. Prav tako lepo je uspela podobna prireditev gospodinjske šole v Rožu.

ITALIJA

Slov. katol. prosvetno društvo v števerjanu je priredilo v marcu Slomškov večer. O Slomškovi osebnosti in zgodovinskem okolju, v ka-terem je škof deloval, je govoril prof. dr. Martin Kranner iz Gorice.

Slov. občinski svetniki so v pro-računski razpravi o novem proraču-nu za goriško mestno občino zahte-vali tudi postavko za gradnjo nove slovenske šole v Gorici.

Župnik Vinko Zaletel je v novem Kat. domu v Gorici na prvem kul-turnem večeru predaval o potovanju po Južni Ameriki, ter ponovil svoje predavanje tudi v Doberdobi in na Tržaškem.

V Trstu je umrl urednik tamoš-njega lista „Demokracija“ dr. Ivan Rudolf, aktiven javen delavec. N. p. v m.

Correo
Argentino
Suc. 7

TARIFA REDUCIDA
Concesión No. 6830
22-I-1962

Prepiedad Intelectual
Nº 700070
Ramón Falcón 4158 Bs. As.